

**TRABAJO DE FINAL DE GRADO EN TRADUCCIÓN E
INTERPRETACIÓN**

TREBALL DE FI DE GRAU EN TRADUCCIÓ I INTERPRETACIÓ

Departament de Traducció i Comunicació

TÍTULO / TÍTOL

Anàlisi de la traducció de la fraseologia de la novel·la
Breakfast at Tiffany's i la seua adaptació a la gran pantalla

Autor/a: Neus Langa Chordá

Tutor/a: Maria D. Oltra Ripoll

Fecha de lectura/ Data de lectura: juny 2021

Resumen/ Resum:

L'objecte d'estudi principal d'aquest treball és la fraseologia, una disciplina lingüística que molt sovint ha suscitat controvèrsia en el panorama investigador i que pot suposar un problema en l'àmbit de la traducció. Els traductors, mitjançant tècniques aplicades a les unitats fraseològiques, han de fer tots els possibles per a resoldre aquests problemes. Partim de la hipòtesi que la tendència majoritària que segueixen és conservar tantes unitats fraseològiques com siga possible en el text meta o crear-ne de noves per a mantenir o augmentar la riquesa expressiva de l'obra. També és important ser fidel al text original per a no perdre el sentit, sempre que el destinatari siga capaç d'entendre-ho tot com si l'obra haguera estat escrita en la llengua meta.

Així, doncs, aquesta investigació se centra en l'anàlisi contrastiva de la fraseologia present en l'obra literària *Breakfast at Tiffany's*, de Truman Capote, i de la seua adaptació cinematogràfica, dirigida per Blake Edwards, així com de les seues respectives traduccions al català i al castellà. Per a dur a terme aquesta tasca, extraurem les unitats fraseològiques de les obres i les inclourem en dues bases de dades, una per al corpus literari i l'altra per a l'audiovisual. Una vegada realitzat el buidatge del corpus, reflexionarem sobre quines són les tècniques que han aplicat els traductors per a resoldre els problemes plantejats per les unitats fraseològiques i durem a terme una anàlisi descriptiva quantitativa i qualitativa de la traducció de la fraseologia tant de l'obra literària com de la cinematogràfica. Per últim, presentarem les conclusions del nostre estudi.

Palabras clave/ Paraules clau: (5)

Traducció audiovisual (TAV); traducció literària; fraseologia; unitats fraseològiques (UF); tècniques de traducció

Full d'estil

El full d'estil que hem utilitzat en aquesta investigació és el del [Servei de Comunicació i Publicacions de l'UJI](#).

*A Bea i Juanet,
dues estrelles que mai no deixaran de brillar,
perquè continuen il·luminant el meu camí amb el seu record.*

AGRAÏMENTS

Abans de començar, voldria dedicar unes paraules a totes aquelles persones que m'han ajudat a aplegar fins ací.

En primer lloc, m'agradaria donar les gràcies a la professora Maria D. Oltra Ripoll, per haver fet possible aquest treball amb el seu suport constant. Per tots els coneixements que m'ha transmés en les classes on hem coincidit, per fer-me estimar tant aquesta professió i per fer que vulga seguir el seu exemple com a professional i com a persona en el futur. Sense la seua ajuda, consells, paciència i confiança, el camí fins ací haguera sigut molt més complicat.

En segon lloc, també voldria donar les gràcies a les persones més importants de la meua vida, la meua família: mon pare, ma mare, la meua àvia, la meua germana, el meu cunyat i la meua neboda. Per haver estat al meu costat sempre, ajudar-me a ser millor persona, animar-me a fer realitat els meus somnis, deixar que prenguera les meues pròpies decisions i, sobretot, per creure tan fermament en mi des del principi. Sense vosaltres, tot el que he aconseguit haguera sigut impossible. Per tot això i més, gràcies, família.

No puc oblidar-me, és clar, de totes les persones que he anat coneixent en la universitat al llarg dels darrers quatre anys i que s'han convertit en una part fonamental de la meua vida. Res no haguera sigut igual sense la seua amistat, sense el seu suport continu i sense les nostres xarradetes motivadores quan pensàvem que no podíem més. Gràcies per regalar-me els millors quatre anys de la meua vida. Tampoc puc deixar de banda a les meues companyes de pis, les persones que més han aguantat els meus nervis i que més m'han animat durant aquest any tan dur.

Per últim, no puc acabar aquestes paraules sense donar les gràcies a tots els professors del Departament de Traducció i Comunicació de la Universitat Jaume I per estar sempre disposats a ajudar-me en tot el que he necessitat i per convertir-se en uns amics més per a mi.

Gràcies, a tots, de tot cor.

ÍNDIX

1. INTRODUCCIÓ	7
1.1. Justificació i motivació.....	7
1.2. Objectius i hipòtesis	8
1.3. Estructura	9
2. MARC TEÒRIC	10
2.1. Traducció literària	10
2.2. Traducció audiovisual: el doblatge	10
2.3. Unitats fraseològiques	12
2.4. Problemes de traducció	13
2.4.1. Les UF com a problemes de traducció	14
2.5. Tècniques de traducció.....	15
2.5.1. Tècniques de traducció aplicades a les unitats fraseològiques	17
3. METODOLOGIA	20
3.1. Contextualització de l'obra literària i la seua adaptació cinematogràfica.....	20
3.2. Justificació de les obres escollides	22
3.3. Fases del treball.....	22
4. ANÀLISI DEL CORPUS	24
4.1. La fraseologia al corpus literari.....	24
4.1.1. Anàlisi quantitativa	24
4.1.2. Anàlisi qualitativa	27
4.2. La fraseologia al corpus audiovisual.....	34
4.2.1. Anàlisi quantitativa	34
4.2.2. Anàlisi qualitativa	37
5. CONCLUSIONS	44
6. REFERÈNCIES	46
6.1. Obres analitzades.....	46
6.2. Referències bibliogràfiques i fonts lexicogràfiques	46
7. ANNEXOS	48
7.1. Índex de taules.....	48

1. INTRODUCCIÓ

En aquest Treball de Final de Grau (TFG) durem a terme l'anàlisi contrastiva de la fraseologia d'una obra literària i la seua adaptació cinematogràfica, així com de les seues corresponents traduccions al català i al castellà. L'obra que s'ha elegit per a realitzar aquesta anàlisi és *Breakfast at Tiffany's* (1958), escrita en anglés per Truman Capote, i la seua adaptació cinematogràfica de títol homònim (1961) dirigida pel cineasta Blake Edwards.

1.1. Justificació i motivació

La traducció literària ha sigut objecte del meu interès des que era ben menuda i, de fet, era l'itinerari que, en un principi, desitjava cursar quan aplegara l'hora d'especialitzar-m'hi. No obstant això, quan em van introduir en la traducció audiovisual, em va captivar tant que vaig decidir especialitzar-me en aquest itinerari. Així mateix, quan vaig haver d'elegir un objecte d'estudi per al TFG, vaig pensar d'unir les dues especialitzacions en una.

Pel que fa a l'obra escollida, estava indecisa entre diverses opcions, entre les quals es trobaven els clàssics *Pride and Prejudice*, *Sense and Sensibility*, *Wuthering Heights*, *Little Women* i *Breakfast at Tiffany's*. El meu interès per les obres clàssiques va despertar anys enrere, quan vaig cursar l'assignatura de Literatura Universal. Aquesta assignatura em va descobrir un món de possibilitats pel que fa a obres literàries que perduren en el temps, que mai moren, que tothom sempre recordarà. Són les obres que han marcat la història de la novel·la i que han deixat una empremta sobre la nostra cultura actual. Totes aquestes raons són les que m'han impulsat a analitzar un clàssic i la seua adaptació cinematogràfica. Finalment, vaig elegir fer l'anàlisi de *Breakfast at Tiffany's* perquè, tot i ser el clàssic més modern d'entre les opcions que he esmentat adés, ens mostra la diferència i, al mateix temps, la similitud que continua havent-hi entre eixa època i la de hui dia, és a dir, els estereotips que continuen definint-nos a les dones.

Quant a l'objecte d'estudi en concret, havia d'elegir algun aspecte que contemplara tant la traducció audiovisual com la literària. En un principi, dubtava entre analitzar la fraseologia, o les metàfores i els jocs de paraules presents en les obres escollides, però al final vaig aplegar a la conclusió que la fraseologia era un camp d'estudi més ampli que em permetria fer una anàlisi més exhaustiva i precisa. A més, la investigació i la tesi doctoral de la professora Oltra (2016) sobre l'anàlisi de la fraseologia de diverses obres literàries i cinematogràfiques mitjançant

tècniques de traducció em van acabar de convèncer, així que vaig decidir portar el meu TFG en eixa direcció.

1.2. Objectius i hipòtesis

En aquest projecte pretenem complir els següents objectius:

- Crear un corpus que incloga les unitats fraseològiques presents en l'obra literària escollida i les seues traduccions al castellà i al català, per a analitzar-ne l'aplicació de les diverses tècniques de traducció de la fraseologia.
- Crear un corpus que incloga les unitats fraseològiques presents en l'adaptació cinematogràfica de l'obra literària i les seues traduccions per al doblatge al castellà i al català, per a analitzar-ne l'aplicació de les diverses tècniques de traducció de la fraseologia.
- Realitzar una anàlisi quantitativa i qualitativa de les dades per a esbrinar quines són les tècniques predominants en la traducció de les unitats fraseològiques.

Ara, una vegada determinats els objectius i tenint en compte els nostres coneixements previs de les obres i de la matèria, formularem les següents hipòtesis.

- Les restriccions i les convencions de la traducció audiovisual per a doblatge poden influir en l'elecció dels traductors a l'hora d'aplicar determinades tècniques. En la traducció literària, en canvi, no existeixen aquestes restriccions i convencions, per la qual cosa el traductor pot haver tingut més llibertat a l'hora d'escollir una tècnica en concret.
- Segons Corpas (2000, 127-128), l'equivalència és una de les tècniques dominants hui dia i un dels recursos més efectius per a adaptar el text original (TO) al text meta (TM). Aquesta afirmació la corroborem amb els resultats de la investigació d'Oltra (2016, 272), on la tècnica més utilitzada és l'equivalent, per la qual cosa estimem que també serà aquesta la tècnica predominant en la traducció de les unitats fraseològiques del nostre corpus.
- Les llengües d'arribada (el castellà i el català) poden influir en les decisions del traductor a l'hora d'aplicar una tècnica de traducció o una altra, ja que, malgrat la seua proximitat cultural i lingüística, cada llengua està regida per les seues pròpies normes.

1.3. Estructura

En aquest apartat, explicarem com hem estructurat el nostre treball. Després de dur a terme una introducció i de formular els nostres objectius i les nostres hipòtesis, en el següent capítol definirem el marc teòric que aplicarem en aquest treball, per tal de determinar les eines conceptuals que farem servir després per a la nostra anàlisi, relacionades amb la traducció audiovisual (el doblatge), la traducció literària, la fraseologia i les tècniques de traducció aplicades a les unitats fraseològiques. A continuació, en el tercer capítol, descriurem les obres que conformen el nostre corpus i en justificarem la nostra elecció; així mateix, exposarem quines han estat les fases de treball que hem seguit. En el quart capítol, descriurem els resultats de l'anàlisi a partir dels corpus que haurem descrit en l'apartat anterior. En acabant, en el cinqué capítol, finalitzarem el projecte amb l'explicació i la interpretació dels resultats, de la mateixa manera que els contrastarem amb el marc teòric i les hipòtesis per a extraure les conclusions de la nostra anàlisi. I, per últim, adjuntarem la bibliografia i els annexos en els dos últims capítols.

2. MARC TEÒRIC

2.1. Traducció literària

Per a començar aquest capítol, definirem la traducció literària, que és una de les especialitats en què ens centrarem en aquest treball. La traducció de textos literaris, segons Hurtado (2001, 63), es veu condicionada per certes peculiaritats, com ara la diversitat de tipus textuals, de camps, de tons, de modes i d'estils, ja que es poden combinar diversos tipus de textos, integrar diversos camps temàtics, reflectir diferents relacions interpersonals, alternar diferents modes i aparèixer diferents dialectes. Així mateix, d'acord amb Hurtado (2001, 62, 74), la traducció literària pertany als textos no especialitzats (perquè no s'utilitza un llenguatge especialitzat en la seua redacció i traducció) i al mode escrit (perquè la reexpressió en la llengua d'arribada també és escrita).

Altrament, segons Hurtado (2001, 65), hi ha una gran diversitat de gèneres i subgèneres literaris, com ara historietes i còmics, literatura didàctica, assajos, narrativa, poesia, teatre, etc. I cadascun d'aquests gèneres pot presentar problemes específics de traducció. Així mateix, segons Marco (2002, 130), és molt important que el traductor literari estiga atent als elements cohesius, ja que, per una part, li donen una visió general del text i, per una altra, l'ajuden a preveure possibles problemes de traducció per a poder resoldre'ls. A més a més, el traductor literari necessita unes competències específiques per a fer front als problemes que planteja el text, com ara coneixements culturals i literaris (Hurtado 2001, 63).

2.2. Traducció audiovisual: el doblatge

Agost (1999, 15), defineix la traducció audiovisual (TAV) com la traducció especialitzada que s'encarrega dels textos audiovisuals, ja siga per al cinema, la televisió, o qualsevol producte multimèdia. A més, Chaume (2004, 31-32) completa aquesta definició afegint-hi que la TAV és la transferència de textos verboicònics que es transmeten mitjançant canals acústics i visuals.

Pel que fa a les modalitats de traducció audiovisual, Chaume (2004, 31) distingeix les següents: el doblatge, la subtitulació, les veus superposades, la interpretació simultània, la narració, el doblatge parcial i el comentari lliure. D'acord amb les característiques del nostre objecte d'anàlisi, nosaltres ens centrarem en la traducció per a doblatge de l'obra cinematogràfica que forma part del nostre corpus.

El doblatge, segons Agost (1999, 16), consisteix en la substitució d'una banda sonora per una altra i, segons Chaume (2012, 01), és la substitució de la banda sonora amb els diàlegs d'una pel·lícula en la llengua d'origen (LO) per una banda sonora que continga els diàlegs traduïts en la llengua meta (LM). A més, l'autor explica que les característiques lingüístiques del doblatge no pertanyen al llenguatge oral espontani, ja que els personatges reciten un discurs que s'ha escrit anteriorment per a ser dit com si fos espontani (Chaume 2004, 168).

Pel que fa a les característiques d'aquesta modalitat de TAV, s'han de respectar els sis estàndards de qualitat, que són la sincronia labial, els diàlegs realistes i creïbles, la coherència entre les imatges i les paraules, una traducció fidel, una bona qualitat de so i l'actuació (Chaume 2012). Entre aquests estàndards de qualitat, els únics que no incumbeixen al traductor són els dos últims. En el nostre projecte, només seran rellevants la sincronia, els diàlegs versemblants i creïbles i la traducció fidel al sentit.

En primer lloc, quant a la sincronia, n'hi ha de tres tipus (Hurtado 2001, 79):

- Sincronia fonètica, que consisteix a ajustar la traducció als moviments de la boca dels personatges.
- Sincronia cinèsica, basada en l'ajust de la traducció als moviments del cos dels personatges.
- Isocronia, que és l'ajust de la traducció a la durada temporal dels diàlegs dels personatges.

En segon lloc, segons Chaume (2012, 15-16), la redacció de diàlegs realistes i creïbles implica anar més enllà de la traducció literal; cal traduir-los tenint en compte tant l'adequació del text d'origen com l'acceptabilitat del text traduït en la cultura meta.

Per últim, pel que fa a la fidelitat de la traducció, segons la Televisió de Catalunya en els *Criteris lingüístics sobre traducció i doblatge* (1997, 14-15), una bona traducció és aquella que pareix haver estat escrita en la llengua meta, i això no s'aconsegueix amb la traducció literal, sinó transmetent el mateix sentit de la llengua original a la llengua meta. Això no obstant, la traducció per a doblatge està limitada i condicionada per l'ajust.

2.3. Unitats fraseològiques

La fraseologia, segons Corpas (2000, 107), és la disciplina lingüística que estudia les unitats fraseològiques (UF) de les llengües al complet. Així mateix, una unitat fraseològica, en paraules de Conca (2000, 52-53):

És la combinació estable de dos o més mots que conformen una estructura fixada, associada generalment a un context comunicatiu, caracteritzada per una sèrie de trets, els més importants dels quals són la repetició (procés de gramaticalització mitjançant el qual es consolida gradualment una associació de significat d'una UF); la idiomàtica (el significat unitari d'una UF no és deduïble del significat aïllat de cadascun dels seus components); l'anomalia (presència d'elements lingüístics estranys a la resta del sistema de la llengua); la institucionalització (reconeixement per la comunitat parlant de la UF, com a unitat significativa, és a dir, com a peça prefabricada, que s'emmagatzema en la memòria i s'usa en contextos, de vegades, predictibles).

No obstant això, alguns fraseòlegs com Ruiz (1997 *apud* Salvador 2000, 19), afirmen que la idiomàtica és un tret optatiu, mentre que la fixació és una característica totalment necessària per a les UF. Així mateix, Conca (1998 *apud* Salvador 2000, 19), diu que les unitats idiomàtiques sempre han sigut l'objecte central de la fraseologia. Sancho (2000, 308), d'altra banda, afirma que cada UF presenta un cas diferent de gramaticalització i que pertanyen en diferents graus a la categoria de la fraseologia. A més, assevera que «com més trets posseeix una UF, més a prop es troba del prototipus de la unitat fraseològica i, a l'inrevés, si en presenta pocs, serà una unitat fraseològica poc prototípica». Com podem comprovar, hi ha divergències en la definició d'unitat fraseològica i, de fet, Conca (2000, 49, 52) assegura que «l'univers fraseològic d'una llengua, de qualsevol llengua, és ric, variat i complex» i que no hi ha una definició d'UF acceptada per tothom, però la seua definició, citada al començament de l'apartat, recull les principals característiques que li atribueixen els investigadors.

Pel que fa a la classificació de les UF, també hi ha discrepàncies entre els investigadors, però nosaltres agafem com a referència la classificació proposada per Corpas (2000, 108). Segons aquesta autora, les unitats fraseològiques es divideixen en tres categories: col·locacions, enunciats fraseològics i locucions. D'acord amb Corpas (2003 *apud* Oltra 2016 i 2018), les col·locacions són sintagmes que no constitueixen una oració, però que són estables; les locucions no representen enunciats complets, però formen part del sistema de la llengua; i

els enunciats fraseològics sí que constitueixen actes de parla complets, i se'n poden distingir de dos tipus: les parèmies (proverbis i refranys) i les fórmules rutinàries (que depenen de la situació comunicativa).

Nosaltres, en aquest estudi, ens centrarem en les locucions i en els enunciats fraseològics perquè són els dos tipus d'UF que estan fixats en el sistema lingüístic. Analitzar les col·locacions ens suposaria una càrrega de treball a la qual no podem fer front a causa de les limitacions d'un Treball de Final de Grau.

2.4. Problemes de traducció

Hurtado (2001, 282) defineix els problemes de traducció mitjançant les paraules de Nord (1988a): «Un problema objetivo que todo traductor debe resolver en el transcurso de una tarea de traducción determinada». Això no obstant, aquest terme s'ha confós sovint amb el de *dificultats de traducció*, concepte sobre el qual Hurtado, utilitzant també les paraules de Nord (1988a/1991, 151), afirma en el mateix apartat que aquestes «son subjetivas y tienen que ver con el propio traductor y sus condiciones de trabajo particulares». Així, doncs, tenint en compte les definicions de Nord i altres autors (Oltra, 2016), nosaltres considerarem les unitats fraseològiques com problemes de traducció per a realitzar l'anàlisi d'aquest projecte.

La classificació dels problemes de traducció que agafem com a referència és la que hem utilitzat en l'assignatura TI0935 – Traducció C Alemany-Català (I) de la professora Heike Van Lawick, qui, al seu torn, s'ha basat en la classificació de Nord (2003 [1988]) i Kautz (2000). Aquesta classificació estableix quatre grans grups de problemes de traducció:

PROBLEMES	EXPLICACIÓ
Plantejats pel text font	No depenen de la llengua meta, sinó de la d'origen (com els jocs de paraules).
Pragmàtics	Tenen lloc a causa de les discrepàncies en la situació comunicativa tant en la llengua d'origen com en la meta, i solen estar determinats per problemes externs al text, com ara la funció dels textos font i meta, l'emissor, la intenció de l'autor, el destinatari, el mitjà, la referència local, la referència temporal o la referència a la raó per la qual s'ha redactat el text

(Inter)culturals	Resulten dels diferents costums, les expectatives, les normes i les convencions quant als actes de comunicació, com ara les convencions dels gèneres textuais i les convencions formals (el tractament dels discursos directe i indirecte; símbols, abreviatures, sigles i acrònims; citacions textuais; citació de títols; referències bibliogràfiques; transcripció de noms provinents d'un altre alfabet; convencions tipogràfiques; característiques suprasegmentals; referents culturals; fórmules de tractament; unitats de mesura i de pes; i convencions de cortesia)
(Inter)lingüístics	Es deuen a les diferències d'estructura entre ambdós sistemes lingüístics, i en podem distingir de tres tipus: lèxics (la freqüència de determinades classes de paraules; falsos amics; paraules polisèmiques; verbs modals; expressions procedents de subestàndards; objectes inexistents en la cultura meta; i expressions de tipus fraseològic), sintàctics (oracions llargues i complexes; construccions el·líptiques; oracions de relatiu; construccions de passiva; progressió tema-remà; l'ús dels temps gramàtics; i elements de cohesió) i estilístics (ironia; metàfora; variació estilística; i paral·lelismes i altres recursos retòrics)

Fig. 1: Taula resum de la proposta de classificació de problemes de traducció de Van Lawick (2019-2020).

2.4.1. Les UF com a problemes de traducció

Com afirmàvem adés, les UF poden constituir un problema de traducció. Així mateix, corroborarem aquesta afirmació amb l'explicació que dona Oltra (2016, 74, 75) dels requisits que complirien les UF per a pertànyer a les quatre categories esmentades en l'apartat anterior:

- Serien un problema textual perquè tenen una funció específica dins del text d'origen i solen transformar-se en mecanismes de coherència i cohesió.
- També constituïrien un problema pragmàtic, ja que estan directament relacionades amb la intencionalitat del discurs.

- Podrien considerar-se problemes culturals, atés que solen simbolitzar les realitats culturals i històriques d'una comunitat lingüística en concret.
- Per últim, formarien part dels problemes lingüístics, vist que la fraseologia de cada llengua està subjecta a unes determinades normes lingüístiques i «els mecanismes de lexicalització i posterior fixació en la llengua d'aquestes unitats prefabricades del discurs és diferent en cada sistema lingüístic» (Oltra 2016, 75).

Aquests problemes poden presentar-se en diferents moments del procés de traducció (Corpas 2000, 130), ja siga quan s'ha de reconèixer la UF en el text original, quan s'ha d'interpretar i valorar en el seu context o quan s'ha de reexpressar, és a dir, quan s'ha de plasmar en el text meta la càrrega semàntica, pragmàtica i discursiva que dona la unitat fraseològica del TO.

2.5. Tècniques de traducció

Les tècniques de traducció s'utilitzen, principalment, per a resoldre els problemes que hem explicat abans. Segons Hurtado (2001, 256-257), la tècnica de traducció és un procés verbal concret que s'utilitza per a aconseguir l'equivalència traductora i que és visible en el seu resultat, a diferència de l'*estratègia* i el *mètode de traducció*, dues nocions que sovint es confonen amb el concepte de *tècnica de traducció*. L'*estratègia* de traducció, d'una banda, pot ser no verbal i s'utilitza durant el procés de traducció, i el *mètode*, d'altra banda, és una opció global que afecta tant el procés com el resultat de la traducció. Així mateix, tenint en compte aquestes definicions, nosaltres farem servir el concepte de *tècniques de traducció* com els procediments concrets i visibles en el resultat per resoldre problemes de traducció, en la mateixa línia que apunten diversos investigadors (Oltra 2016, Hurtado 2001). Com que la classificació de tècniques proposada per Hurtado (2001, 269-271) és molt completa, hem decidit utilitzar-la per a acabar de definir aquesta noció:

TÈCNICA	EXPLICACIÓ
Adaptació	Substituir un referent cultural propi de la cultura d'origen per un propi de la cultura meta.
Ampliació lingüística	Afegir elements lingüístics.
Amplificació	Ampliar la informació al text meta amb precisions no formulades en el text d'origen, com ara paràfrasis explicatives, notes del traductor, etc
Calc	Traduir literalment una paraula o un sintagma.
Compensació	Introduir en un altre lloc del text meta un element d'informació que no s'ha pogut plasmar en el mateix lloc on apareix en el text d'origen.
Compressió lingüística	Sintetitzar elements lingüístics.
Creació discursiva	Fer una equivalència efimera que no tèn cap sentit fora de context.
Descripció	Substituir un terme o expressió per la seua descripció.
Elisió	Ometre un element d'informació que apareix en el text original.
Equivalent encunyat	Utilitzar un terme o expressió reconegut en la llengua meta com a equivalent.
Generalització	Utilitzar un terme més general o neutre que el que està present en el text meta.
Modulació	Reformular l'oració de manera que es canvie el punt de vista.
Particularització	Emprar un terme més precís o concret en el text meta.
Préstec	Introduir una paraula o expressió de la llengua d'origen sense traduir-la.
Substitució	Canviar elements lingüístics per paralingüístics.
Traducció literal	Traduir paraula per paraula un sintagma o expressió.
Transposició	Canviar la categoria gramatical.
Variació	Canviar elements lingüístics o paralingüístics que afecten aspectes de la variació lingüística, com ara el to textual, l'estil, el dialecte social, el dialecte geogràfic, etc.

Fig. 2: Taula resum de la proposta de classificació de tècniques de traducció d'Hurtado (2001).

2.5.1. Tècniques de traducció aplicades a les unitats fraseològiques

Tot i la classificació proposada per Hurtado, hi ha alguns autors, com Oltra (2016) o Delabastita (1996 *apud* Marco 2002), que consideren que aquesta llista de tècniques generals es podria adaptar i aplicar a problemes específics de traducció. Per això, podria resultar útil crear una llista de tècniques de traducció aplicades a les UF. Per a realitzar aquesta tasca, hem utilitzat la classificació creada per Oltra (2016, 97-101) qui, al seu torn, ha agafat com a referència la classificació de les tècniques de traducció aplicades als jocs de paraules de Delabastita (1996):

TÈCNICA	DEFINICIÓ	EXEMPLE
UF → UF	Traduir la unitat fraseològica del text original (UFO) per una altra UF en LM que pot ser més o menys diferent de l'original. Aquesta tècnica correspondria, d'una banda, a l'equivalència, i d'altra, a la traducció literal.	<i>Oh, Darling, <u>I am sorry,</u> but I lost my key (EN) → Oh, <u>cuanto lo siento,</u> pero he perdido la llave (ES).</i>
UF → No UF	Substituir la UFO per una altra expressió o un altre segment de text que no és una UF en LM però que té el mateix significat que la UFO. Aquesta tècnica equivaldria a la paràfrasi, és a dir, a l'explicació de la UFO.	<i>She just plumb <u>broke our hearts</u> when she run off like she done (EN) → <u>Quedamos desconsolados</u> cuando se marchó de casa (ES).</i>
UF → Recurs retòric relacionat	Fer servir un recurs estilístic (joc de paraules, metàfora...) per a traduir la UFO.	<i>He knows <u>a terrific lot of</u> phone numbers (EN) → <u>Té un món de números de</u> telèfon (CA).</i>
UF → Zero	Ometre el fragment de text on està la UFO. Algunes vegades s'omet solament la UF, i altres vegades tot el fragment de text on apareixia la UFO. Equivaldria a la tècnica de l'elisió.	<i><u>I mean,</u> a girl just can't go to Sin Sing with a green face (EN) → ∅ <u>No puc anar per Sin amb tan mala cara</u> (CA).</i>

UF → UFO	Fer una traducció literal que conserve el significat conceptual, la forma i l'estructura de la UFO, la qual cosa suposaria que la UF no estaria lexicalitzada en la llengua meta. Si traduïm la UFO literalment, podria haver-hi una incoherència en el text i desconcertar els destinataris de la llengua d'arribada. Això no obstant, algunes vegades la UFO s'acaba assimilant pels parlants de la cultura meta i passa a ser una UF lexicalitzada en la llengua d'arribada.	<i>My wires got crossed somewhere</i> (EN) → <i>Se cruzaron las líneas</i> (ES) (UF genuïna en LM: <i>Cruzarse los cables</i>).
No UF → UF	Traduir un terme o una expressió per una UF, probablement amb la finalitat de compensar una UF que no s'ha pogut traduir on apareixia en el TO o perquè el traductor ha volgut enriquir el TM amb una unitat fraseològica equivalent a l'expressió que apareixia en el TO.	<i>They sit <u>so quiet</u> watching the river go by</i> (EN) → <i>Asseguts, <u>sense badar boca</u>, mirant com passa el riu</i> (CA).
Zero → UF	Crear una UF en lloc de traduir-la, perquè en el TO no apareix una UF, segurament pel mateix motiu que adés, per compensar la carència d'una UFO o per enriquir estilísticament el TM.	<i>Someone $\emptyset$ never to be spoken to again</i> (EN) → <i>Una persona, <u>en resum</u>, per a no tornar a parlar-hi mai més</i> (CA).
Tècniques d'edició	Notes explicatives a peu de pàgina, pròleg del traductor...	

Fig. 3: Taula resum de la proposta de classificació de les tècniques de traducció de les UF d'Oltra (2016).

Tot i això, com diu Oltra (2016, 101), la tècnica d'edició és impossible aplicar-la en la traducció audiovisual per a doblatge, ja que no es poden introduir notes de cap tipus i s'han de respectar les restriccions pròpies del doblatge, com ara l'ajust. De la mateixa manera, als textos literaris darrerament tampoc se solen utilitzar molt les notes al peu. Per un altre costat, seguint en les reflexions d'Oltra, les tècniques UF→Recurs retòric relacionat, No UF→UF i Zero→UF serien tècniques de compensació. Pel que fa a les tècniques UF→Zero i Zero→UF, dependrien, sobretot, de les restriccions típiques del doblatge, encara que si es donara el cas que la veu del personatge estiguera en (OFF), hi hauria més llibertat a l'hora d'utilitzar determinades tècniques.

Per concloure ja el capítol, cal ser conscients que aquesta classificació, tot i estar adaptada a les UF, recull les tècniques de traducció més significatives mencionades en l'apartat anterior.

3. METODOLOGIA

En aquest capítol explicarem la contextualització de l'obra elegida, en justificarem la nostra elecció pel que fa a la seua anàlisi i, per últim, farem un recorregut per les fases de treball que hem seguit al llarg de tot el projecte.

3.1. Contextualització de l'obra literària i la seua adaptació cinematogràfica

Per al nostre corpus hem elegit l'obra literària *Breakfast at Tiffany's* i la seua adaptació cinematogràfica, així com les seues corresponents traduccions al català i al castellà. A continuació, explicarem les característiques més importants de cada adaptació i traducció en el següent quadre:

ANGLÈS	Obra literària	<i>Breakfast at Tiffany's</i> és una novel·la de comèdia romàntica que va ser escrita per l'autor Truman Capote. L'editorial que es va encarregar de la seua publicació va ser Random House el 28 d'octubre de 1958.
	Obra cinematogràfica	La seua adaptació a la gran pantalla, titulada també <i>Breakfast at Tiffany's</i> , va recaure en les mans del guionista George Axelrod i del director Blake Edwards. Finalment es va estrenar el 5 d'octubre de 1961 per Paramount Pictures.
CASTELLÀ	Obra literària	La primera traducció al castellà, realitzada per Agustín Bartra, es va publicar l'any 1964 a l'editorial Grijalbo i sota el títol de <i>Desayuno en Tiffany's</i> . No obstant això, en aquest projecte utilitzarem la traducció d'Enrique Murillo publicada l'any 1987 per l'editorial Anagrama.
	Obra cinematogràfica	En aquest cas, en lloc de fer-ne una traducció literal, es va optar per traduir-ne el títol com <i>Desayuno con diamantes</i> . El doblatge al castellà es va estrenar l'any 1963, i el traductor és desconegut.

CATALÀ	Obra literària	La primera traducció al català, de Ramon Folch i Camarasa, es va publicar l'any 1991 a l'editorial Proa amb el títol de <i>Esmorzar al Tiffany's</i> . Nosaltres, però, emprem la traducció que va publicar l'any 2005 l'editorial Sàpiens, tot i que el traductor és el mateix.
	Obra cinematogràfica	En català, com en castellà, tampoc es va optar per la traducció literal del títol de la pel·lícula, sinó per <i>Esmorzar amb diamants</i> . El doblatge al català es va realitzar l'any 2005 i, a més a més, no hem pogut esbrinar el nom del traductor.

Fig. 4: Taula de la contextualització de l'obra literària i la seua adaptació cinematogràfica amb les seues corresponents traduccions.

Pel que fa a l'argument de la novel·la, Truman Capote ens relata la història de la jove Holly Golightly a través dels ulls d'un escriptor, Paul Varjak, que està secretament enamorat d'ella. Holly, amb gran astúcia i picardia, es guanya la vida seduïnt els homes més rics i importants de Nova York i pretén casar-se amb un d'ells per a poder viure sense preocupacions la resta de la seua vida. Això no obstant, afirma no pertànyer a ningú. Paul es converteix en el seu amic i confident, i espera poder aconseguir el seu cor abans que l'abandone per un dels seus pretendents. Al final, la bella Holly es veu enmig d'una sèrie de successos que la perjudiquen tant que abandona els Estats Units ella sola.

En la seua adaptació cinematogràfica, en canvi, l'argument presenta diferències respecte al de la novel·la. D'una banda sí que es manté el caràcter de Holly, ja que continua sent una bella jove que viu a costa dels homes més rics i importants de Nova York, de la mateixa manera que continua tenint la intenció de casar-se amb un d'ells. Però, d'altra banda, en lloc d'abandonar els Estats Units a la recerca d'una vida millor, renuncia a eixa vida perfecta per l'amor que sent per Paul. Pel que fa a Paul, mentre que en el llibre es dedica únicament a escriure, en la pel·lícula, viu a costa d'una dona casada amb la qual manté relacions íntimes, fins que s'enamora de Holly.

Respecte a l'autor de la novel·la, Truman Streckfus Persons (1924-1984), o més conegut com Truman Capote, era un escriptor dels EUA (Louisiana) que va estudiar a Connecticut quan era jove. La seua trajectòria professional va començar quan el van contractar com a oficinista a *The New Yorker* l'any 1943. El seu primer llibre, titulat *Other voices, other rooms*, amb el

qual va tindre molt d'èxit, es va editar i publicar l'any 1948. A més a més, podem comprovar, mitjançant les seues obres, que el seu personatge ideal està caracteritzat per la marginalitat i per l'ànima d'escapar d'una realitat hostil a través de mons imaginaris, com ocorre amb Holly en *Breakfast at Tiffany's*.

Per últim, pel que fa a les dades de les traduccions per a doblatge al castellà i al català, hem utilitzat com a fonts de documentació la base de dades sobre doblatge a Espanya *Eldoblaje.com* (<<https://www.eldoblaje.com/>>) i la seua versió en català *Eldoblatge.com* (<<http://eldoblatge.com/>>). Així mateix, quant a les dades de les traduccions de l'obra literària, les hem trobades al portal de la Biblioteca Nacional d'Espanya (<<http://datos.bne.es/inicio.html/>>), i la biografia de Truman Capote, l'hem extreta de *l'enciclopèdia.cat* (<<https://www.enciclopedia.cat/>>).

3.2. Justificació de les obres escollides

L'elecció de les obres que conformen el nostre objecte d'estudi està relacionada, d'una banda, amb les nostres preferències personals, com ja hem explicat a l'apartat de justificació i motivació de la introducció, i d'altra, amb les exigències del tipus d'estudi que volíem dur a terme.

Així doncs, havia de ser una obra literària que estiguera, per un costat, traduïda al castellà i al català i, per un altre, adaptada al cinema amb les seues respectives traduccions a ambdues llengües d'arribada. Així mateix, havia de contindre enunciats fraseològics i locucions per a poder realitzar-ne l'anàlisi, ja que la fraseologia és l'objecte d'estudi principal d'aquest treball.

La novel·la escollida, *Breakfast at Tiffany's*, ens ofería aquestes possibilitats, per la qual cosa estava entres les nostres opcions com a possible obra per a realitzar-ne l'anàlisi contrastiva. Finalment, tenint en compte tant les necessitats de l'objecte d'estudi com les nostres preferències personals, vam aplegar a la conclusió que era l'obra més adient per a la nostra investigació.

3.3. Fases del treball

Una vegada elegida l'obra literària i la seua adaptació cinematogràfica amb les seues corresponents traduccions al castellà i al català, el següent pas ha estat aconseguir el material necessari per a realitzar l'anàlisi de la nostra investigació. Els tres llibres, els hem obtingut amb molta facilitat mitjançant la llibreria de La Casa del Libro; i les pel·lícules en anglés i en

castellà, també de fàcil adquisició, les hem aconseguides en línia a través de la plataforma de Prime Video. Però, la versió doblada al català ha sigut força costosa d'obtenir, ja que el seu doblatge es va realitzar l'any 2005 i no està disponible a cap pàgina d'Internet, plataforma en línia o DVD físic, de manera que hem hagut de contactar amb els canals de televisió À Punt Mèdia i TV3 per a demanar-ne informació. Finalment, la TV3 ens ha facilitat l'àudio en català de la pel·lícula *Esmorzar amb diamants* per un preu simbòlic.

Tot seguit, amb els materials a les nostres mans, hem realitzat una lectura paral·lela de l'obra literària i les seues traduccions al castellà i al català. Al llarg de la lectura, hem emprat tres retoladors per a distingir entre fórmules rutinàries, proverbis i locucions i, al mateix temps, hem inclòs aquestes UF en una taula de Microsoft Excel fins a crear una base de dades completa del corpus literari. Aquesta taula de l'Excel està dividida en quatre columnes, on consten: la UF en anglés, la traducció al castellà, la traducció al català i la tècnica que s'ha utilitzat en cada combinació lingüística. D'aquesta manera, en finalitzar l'anàlisi contrastiva, hem pogut fer el recompte de les tècniques emprades en la traducció.

UF anglés	Traducció al castellà	Traducció al català	Tècniques EN-ES	Tècniques EN-CA
-----------	-----------------------	---------------------	-----------------	-----------------

Fig. 5: Mostra dels camps d'anàlisi de la base de dades.

A continuació, hem realitzat el visionat paral·lel de la pel·lícula en anglés i les seues traduccions doblades al castellà i al català. Com que en aquesta ocasió no tenim un mitjà físic on poder subratllar de diferents colors les UF de les pel·lícules, hem hagut de prendre notes i passar-les directament a una taula d'Excel fins a crear una base de dades completa del corpus audiovisual. Aquesta taula està organitzada exactament igual que la del corpus literari.

Per acabar, a partir de la taula d'Excel que hem utilitzat per a crear la nostra base de dades, hem prosseguit amb el recompte de les tècniques emprades en cada traducció, tant en les pel·lícules com en els llibres, per a realitzar-ne l'anàlisi quantitativa. Tot seguit, hem elegit els principals exemples de les UF i els hem analitzat més en profunditat per a l'anàlisi qualitativa. Cada exemple d'UF, l'hem inclòs en una taula de Word diferent, en cadascuna de les quals consten la UF en qüestió, el minut o la pàgina on apareix, el context, la versió original del fragment on està la UF, la traducció al castellà i la traducció al català.

4. ANÀLISI DEL CORPUS

4.1. La fraseologia al corpus literari

4.1.1. Anàlisi quantitativa

A partir de la base de dades del corpus literari, hem recollit exemples de l'aplicació de tècniques de traducció de *Breakfast at Tiffany's* en castellà i en català. D'aquesta manera, hem pogut realitzar una anàlisi quantitativa per esbrinar quines han estat les tècniques de traducció més freqüents i quina ha sigut la tècnica predominant. Per a dur a terme aquesta tasca, hem hagut de fer un recompte final de les tècniques utilitzades al llarg de les traduccions de les novel·les.

En total, hem extret 862 exemples d'aplicació de tècniques de traducció en els textos meta. D'aquests exemples, en corresponen 443 a la traducció al català i 419, a la traducció al castellà. En les següents taules, mostrarem la quantitat de tècniques utilitzades en la traducció d'UF al llarg de les novel·les en ambdues combinacions lingüístiques:

CATALÀ	
Tècnica	Número d'exemples
UF→UF	272
UF→No UF	70
UF→Recurs retòric relacionat	1
UF→Zero	10
UF→UFO	0
No UF→	67
Zero→UF	23
TOTAL	443

Fig. 6: Taula d'anàlisi quantitativa de les tècniques de traducció de les UF aplicades en el corpus literari al català.

CASTELLÀ	
Tècnica	Número d'exemples
UF→UF	284
UF→No UF	63
UF→Recurs retòric relacionat	0
UF→Zero	5
UF→UFO	1
No UF→UF	62
Zero→UF	4
TOTAL	419

Fig. 7: Taula d'anàlisi quantitativa de les tècniques de traducció de les UF aplicades en el corpus literari al castellà.

Una vegada observats els resultats finals de les tècniques aplicades a les UF de cada traducció literària, a continuació hem creat dos gràfics on podem comprovar d'una manera més visual els percentatges obtinguts en consonància amb els resultats de les taules anteriors:

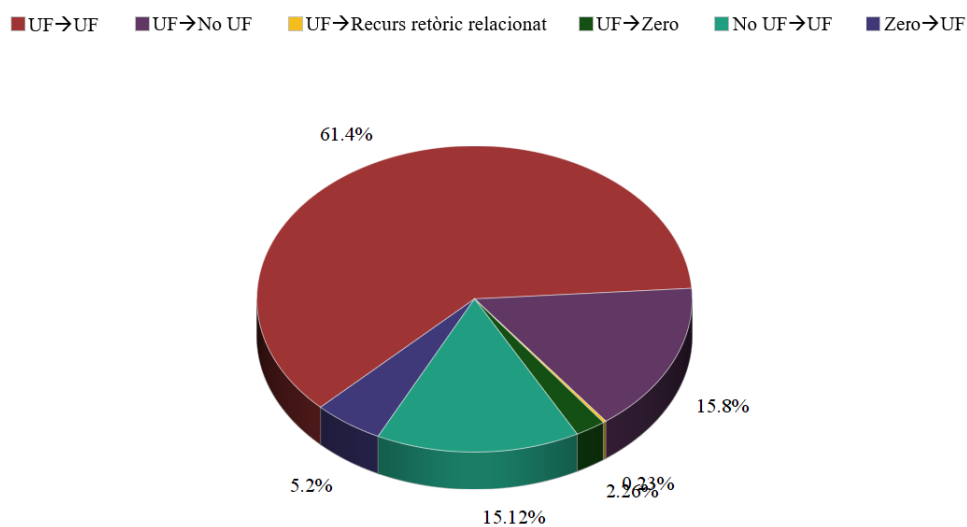

Fig. 8: Gràfic dels percentatges de les tècniques aplicades a la traducció literària en català.

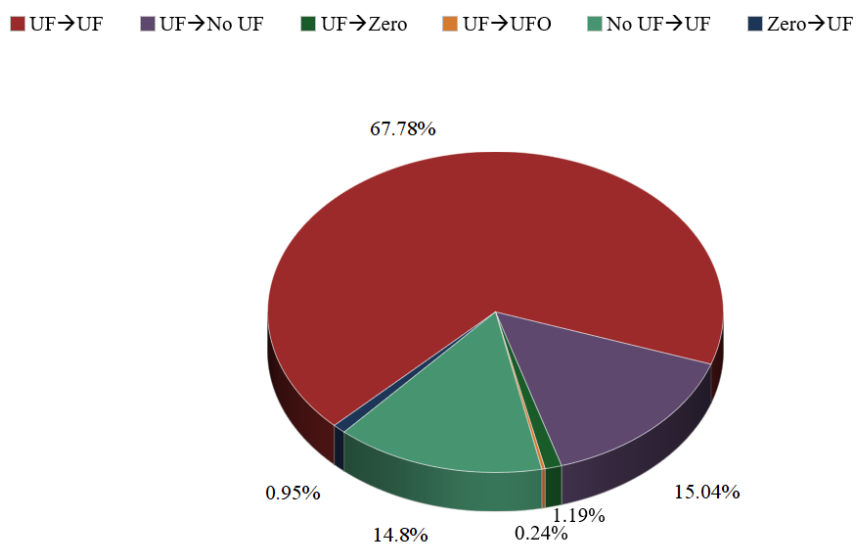

Fig. 9: Gràfic dels percentatges de les tècniques aplicades a la traducció literària en castellà.

Així mateix, després d'observar amb deteniment tots els resultats obtinguts en la nostra base de dades, podem afirmar que la tècnica de traducció predominant en ambdues traduccions és la que correspondria a l'equivalent, és a dir, UF→UF. Açò significa que, la majoria de les vegades, els traductors de les dues llengües d'arribada han intentat reproduir la UFO amb una UF equivalent en el text meta per a mantenir la riquesa estilística que aporta la fraseologia a l'obra. Quan no s'ha pogut optar per aquesta tècnica, s'ha elegit la tècnica de la paràfrasi (UF→No UF), la qual cosa s'ha compensat amb una de les tècniques de la compensació (No UF→UF) en altres fragments de l'obra original on no hi havia cap UF.

A continuació, tot tenint en compte que una de les nostres hipòtesis està relacionada amb la influència de la llengua d'arribada en la presa de decisions dels traductors a l'hora d'elegir una tècnica o una altra, hem creat un gràfic on podem observar la comparació percentual de l'aplicació de tècniques de traducció entre el català i el castellà:

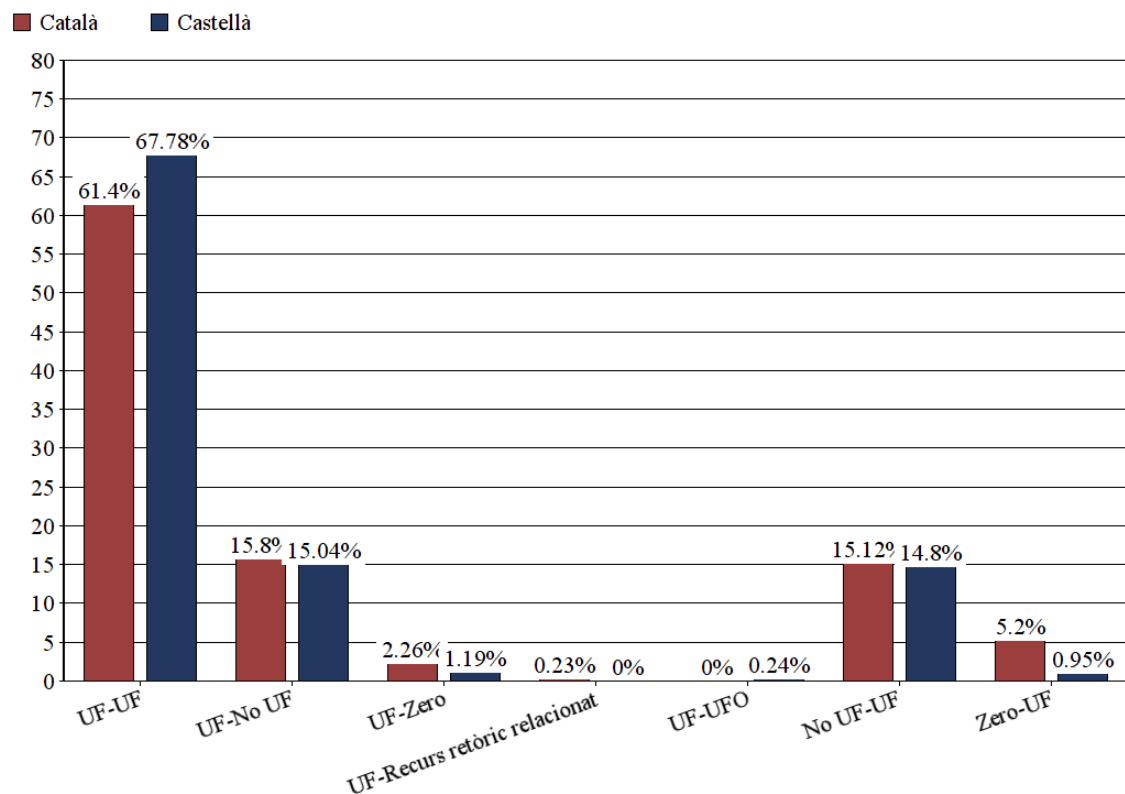

Fig. 10: Gràfic de la comparació entre les tècniques de traducció emprades segons la llengua d'arribada.

Mitjançant aquest gràfic, podem comprovar que els resultats finals en català i en castellà són molt semblants. Com hem assenyalat abans, la tècnica predominant en ambdues traduccions és la de l'equivalent (UF→UF). El fet que la diferència en l'aplicació de les tècniques de traducció entre el català i el castellà siga tan baixa pot ser a causa de la seua

similitud lingüística. Això no obstant, en la versió en castellà s'utilitza amb un poc més de freqüència la tècnica de l'equivalent. Pel que fa al «volum fraseològic» present en les traduccions, podem dir que la versió castellana també supera a la catalana, ja que, si calculem el nombre de vegades que s'ha utilitzat alguna de les tècniques que impliquen la introducció de fraseologia en el text meta, com ara dues de les tècniques de la compensació (Zero→UF o No UF→UF) i la tècnica de l'equivalent (UF→UF), la traducció al castellà, amb un 83,53 %, supera a la traducció al català, amb un 81,72 %.

4.1.2. Anàlisi qualitativa

En l'anàlisi qualitativa del nostre corpus literari, exposarem i comentarem un exemple de cadascuna de les tècniques que s'han aplicat als problemes plantejats per les UF en el corpus literari, per tal d'il·lustrar les tendències observades en l'anàlisi quantitativa.

TÈCNICA UF→UF

UFO	On a glance
Pàgina	12
Context	Paul Varjack, el narrador de la història, es reuneix amb Joe Bell perquè aquest últim vol fer-li saber que, després de molt temps sense notícies de Holly, l'han trobada mitjançant unes fotos que ha fet el Sr. Yunioshi durant la seua estada a Àfrica. En les fotos, apareix un home amb una escultura de fusta a les mans. Aquesta escultura té gravats els trets facials de Holly.
Tècnica	1. UF→UF 2. UF→UF
VO	<u>On a glance</u> , it resembled most primitive carving; and then it didn't, for here was the spit-image of Holly Golightly, at least as much of a likeness as a dark still thing could be.
Català	<u>A primera vista</u> , semblava una talla primitiva; però de seguida veies que no ho era, sinó un retrat de la Holly Golightly, o almenys s'hi assemblava tant com podia assemblar-s'hi un objecte fosc i inert.
Castellà	<u>A primera vista</u> , parecía una talla muy primitiva; pero luego no, porque aquello era la viva imagen de Holly Golightly, todo lo parecido a ella que podía esperarse de aquel objeto negro e inmóvil.

Fig. 11: Taula d'anàlisi qualitativa de la fraseologia del corpus literari 1. Exemple de l'aplicació de la tècnica UF→UF.

En aquest exemple, es fa servir la UFO «on a glance», una locució adverbial que s'empra per a referir-se a l'observació alleugerida d'alguna cosa, sense aprofundir molt. Tant en la traducció al català com en la traducció al castellà, s'ha optat per la tècnica de l'equivalent (UF→UF), atès que en ambdós casos s'ha traduït per una locució que comparteix el mateix significat que l'original (*a primera vista*).

TÈCNICA UF→NO UF

UFO	Come in handy
Pàgina	90
Context	Paul visita a Holly en l'hospital perquè va tindre un accident muntant a cavall i està ingressada. Una vegada allí, li entrega una carta de José on s'acomiada d'ella perquè no pot estar amb una persona que té problemes amb la justícia.
Tècnica	1. UF→UF 2. UF→No UF
VO	Took a puff: 'Tastes bum. But divine,' she said and, tossing me the letter: 'Maybe this will <u>come in handy</u> – if you ever write a rat-romance. Don't be hoggy: read it aloud. I'd like to hear it myself.'
Català	Hi clavà una xuclada: —Té un gust de quisca, però divina —digué. I, allargant-me la carta, afegí: —Això us anirà <u>de primera</u> ... si mai escriviu els amors d'una rata. No sigueu tímid: llegiu-la en veu alta. M'agradarà sentir-ho.
Castellà	—Qué fuerte. Pero está divino —me dijo después de dar una calada; y, entregándome la carta, añadió—: Quizá <u>te sirva</u> , si alguna vez escribes alguna historia de amores repugnantes. No seas avaricioso: léela en voz alta. Quiero oírla.

Fig. 12: Taula d'anàlisi qualitativa de la fraseologia del corpus literari 2. Exemple de l'aplicació de la tècnica UF-No UF.

En aquest exemple, s'utilitza, d'una banda, la tècnica de la paràfrasi (UF→No UF) en castellà i, d'altra, la de l'equivalent (UF→UF) en català. La tècnica aplicada en castellà, com bé indica el seu nom, consisteix a parafrasejar la UFO en una oració que reproduïska el mateix sentit en el TM, com ocorre en la solució aportada ací (*servir*). Pel que fa al significat de les UF, l'expressió en anglès (*come in handy*) té un sentit figurat que s'empra per a dir que alguna

cosa és útil, mentre que la locució adjectival en català (*de primera*) té un matís intensificador que s'utilitza per a emfatitzar alguna cosa. A més a més, aquesta locució darrere del verb «anar», manté el significat de la UFO.

TÈCNICA UF→RECURS RETÒRIC

UFO	A lot of
Pàgina	23
Context	Holly es cola en l'habitació de Paul perquè vol fugir d'un home borratxo que hi ha a la seua habitació. Per a fer temps, xarren sobre les seues vides. Quan Paul li conta que és escriptor, Holly li confessa que només s'ha gitat una vegada amb un escriptor.
Tècnica	1.UF→RECURS RETÒRIC 2.UF→UF
VO	'I'm not sure. Sixty-something.' 'That's not bad. I've never been to bed with a writer. No, wait: do you know Benny Shacklett?' She frowned when I shook my head. 'That's funny. He's written <u>an awful lot of</u> radio stuff. But quel rat. Tell me, are you a real writer?'
Català	—No n'estic massa segur. Seixanta i tants. —No està malament. No m'he ficat mai al llit amb cap escriptor. No, espereu: ¿coneixeu en Benny Shacklett? —Arrufà el front quan jo vaig fer que no amb el cap. —Ha escrit <u>una muntanya de</u> coses per a la ràdio. Però, quel rat! I, digueu-me, ¿vós sou un escriptor de debò?
Castellà	—No estoy seguro. Sesenta y pico. —No està mal. Nunca me he acostado con un escritor. Aunque, espera, ¿conoces a Benny Shacklett? —Al verme decir que no con la cabeza, puso un gesto ceñudo—. Qué raro. Ha escrito <u>montones de</u> cosas para la radio. Pero quel rata. Dime, ¿eres un verdadero escritor?

Fig. 13: Taula d'anàlisi qualitativa de la fraseologia del corpus literari 3. Exemple de l'aplicació de la tècnica UF→Recurs retòric.

En aquest cas, en castellà s'ha preferit traduir la UFO per una altra UF que mantinguera el mateix sentit i valor estilístic que l'original. D'altra banda, en català s'ha substituït la UFO per una hipèrbole, és a dir, per un recurs retòric literari. Amb aquesta tècnica, en català també

s'aconsegueix mantenir el component metafòric de la UFO, i de la mateixa manera que ocorre en la traducció al castellà, no es perd la riquesa estilística. Les solucions aportades en les dues llengües d'arribada (*una muntanya de* i *montones de*) fan referència, en aquest cas en concret, a la quantitat exagerada de «coses» que ha escrit l'antic amant de Holly.

TÈCNICA UF→ZERO

UFO	I mean
Pàgina	53
Context	Holly convenç a Paul per a entrar a una tenda a furtar qualsevol cosa. Furten unes mascaretes amb èxit i, una vegada fora de la tenda, Paul li pregunta si és la primera vegada que furta o si ja ho ha fet abans.
Tècnica	1.UF→UF 2.UF→ZERO
VO	I wondered if she'd often stolen. 'I used to,' she said. ' <u>I mean</u> I had to. If I wanted anything. But I still do it every now and then, sort of to keep my hand in.' We wore the masks all the way home.
Català	Li vaig preguntar si havia robat sovint. —Abans sí —digué—. <u>Vull dir</u> que no tenia més remei. Si volia alguna cosa havia de robar-la. Però encara ho faig, ara, de tant en tant, més que res per conservar-me en forma. Vam fer tot el camí de tornada a casa amb les carotes posades.
Castellà	Le pregunté si robaba a menudo. —Antes sí —dijo—. Ø No me quedaba otro remedio si quería algo, lo que fuese. Pero todavía lo hago de vez en cuando, para no desentrenarme. Aún llevábamos las máscaras puestas cuando llegamos a casa.

Fig. 14: Taula d'anàlisi qualitativa de la fraseologia del corpus literari 4. Exemple de l'aplicació de la tècnica UF→Zero.

Ací, en la traducció al castellà s'ha optat per la tècnica de l'omissió, és a dir, UF→Zero, mentre que en català s'ha preferit aplicar la tècnica de l'equivalent (UF→UF) per a no perdre el valor estilístic que aporta la UF al text. En castellà, amb la decisió que ha pres el traductor d'ometre la UF, s'ha reduït la riquesa expressiva de l'obra, però l'aplicació d'aquesta tècnica es compensa en altres fragments de la novel·la, amb l'ús d'altres tècniques compensatòries que impliquen la introducció d'UF en el TM. Quant al significat de la locució verbal en anglés (*I*

mean) i la seua traducció al català (*vull dir*), s'utilitzen per a aclarir alguna cosa afegint més informació.

TÈCNICA UF→UFO EN LM

UFO	Joined at the hip
Pàgina	100
Context	Holly se'n va d'Estats Units en busca d'algun home que li puga donar una vida millor, sense preocupacions. En cert moment del seu viatge, li escriu una carta a Paul per a fer-li saber que està sana i estàlvia.
Tècnica	1. UF→No UF 2. UF→UFO EN LM
VO	Brazil was beastly but Buenos Aires the best. Not Tiffany's, but almost. Am <u>joined at the hip</u> with duhvine Señor. Love? Think so. Anyhoo am looking for somewhere to live (Señor has wife, 7 brats) and will let you know address when I know it myself.
Català	Brazil va ser bestial, però Buenos Aires encara és millor. No arriba a can Tiffany, però gairebé. <u>M'estic amb un senyor diví</u> . Amor? Em penso que sí. De tota manera estic buscant un lloc on viure (el senyor que dic és casat i té set fills) i ja us faré saber l'adreça quan la sàpiga jo.
Castellà	Brasil resultó bestial, pero Buenos Aires es aún mejor. No es Tiffany's, però casi. <u>Tengo pegado a la cadera a un señor divino</u> . ¿Amor? Creo que sí. En fin, busco algún lugar adonde irme a vivir (el señor tiene esposa, y siete mocosos) y te daré la dirección en cuanto la sepa.

Fig. 15: Taula d'anàlisi qualitativa de la fraseologia del corpus literari 5. Exemple de l'aplicació de la tècnica UF→UFO en LM.

En aquesta expressió fraseològica, s'utilitza, d'una banda, la tècnica de la paràfrasi (UF→No UF) en català i, d'altra, la del calc (UF→UFO en LM) en castellà. La tècnica aplicada en català, com bé indica el seu nom, consisteix a parafrasejar la UFO en una oració que reproduïska el mateix significat en el TM. Pel que fa a la traducció al castellà, s'ha utilitzat un calc de la UFO que no constitueix una UF genuïna en la LM. Si tenim en compte que el sentit figurat de la UF en anglés (*joined at the hip*) significa que dues persones són inseparables, una traducció equivalent que mantinguera el mateix significat i que constituïra una UF genuïna en la LM, podria ser «como uña y carne».

TÈCNICA NO UF→UF

UFO	To be beautiful (No UF)
Pàgina	49
Context	Holly i Mag Wildwood tenen una conversa respecte als homes. A Mag li dona vergonya parlar de l'assumpte, mentre que a Holly li pareix una ximpleria i l'anima a ser més atrevida.
Tècnica	1. No UF→UF 2. No UF→No UF
VO	'Oh, balls. What's wrong with a decent look at a guy you like? Men <u>are beautiful</u> , a lot of them are, José is, and if you don't even want to look at him, well, I'd say he's getting a pretty cold plate of macaroni.' 'L-l-lower you voice.'
Català	—Històries. ¿I quin mal hi ha a donar una bona ullada al teu enamorat? Els homes <u>fan goig</u> , molts d'ells en fan; en José en fa; i si ni tan sols tens ganes de mirar-lo, bé, permete'm que t'ho digui, però em sembla que deus ser una plata de macarrons freds. —No cridis tant, dona.
Castellà	—Mierda, ¿te parece mal echarle una buena ojeada a un tipo que te gusta? Los hombres <u>son preciosos</u> , hay muchos que lo son, José lo es, y si ni siquiera te dignas a mirarle, no sé, yo diría que le están sirviendo un plato de macarrones bastante frío. —No grites ta-tanto.

Fig. 16: Taula d'anàlisi qualitativa de la fraseologia del corpus literari 6. Exemple de l'aplicació de la tècnica No UF→UF.

En aquest exemple, el terme que s'empra en l'obra original no constitueix una UF. En la traducció al castellà, així mateix, el traductor ha decidit introduir una traducció literal del segment de text original. D'altra banda, pel que fa a la versió en català, el traductor ha aplicat la tècnica No UF→UF, ja que ha emprat una locució verbal en català (*fer goig*) que respecta el significat de l'oració original, perquè fa referència a la satisfacció produïda per la bellesa d'algú i, a més a més, augmenta la riquesa expressiva del text.

TÈCNICA ZERO→UF

UFO	Ø
Pàgina	60
Context	Holly i Paul tenen una discussió perquè ella li dona a entendre que els seus llibres no són tan bons com els d'altres escriptors. Paul s'enfada i la colpeja, de manera que Holly el tira de sa casa. Per això, estan una temporada sense dirigir-se la paraula.
Tècnica	1. ZERO→UF 2. ZERO→ZERO
VO	She was, I decided, 'a crude exhibitionist', 'a time waster', 'an utter fake': someone Ø never to be spoken to again. And I didn't. Not for a long while. We passed each other on the stairs with lowered eyes. If she walked into Joe Bell's, I walked out.
Català	La Holly era, vaig decidir, «una vulgar exhibicionista», «una pèrdua de temps», «una noia terriblement postissa»: una persona, <u>en resum</u> , per a no tornar a parlar-hi mai més. I no ho vaig fer, certament; durant una bona temporada, vaja. Ens creuàvem, a l'escala, i tots dos passàvem amb els ulls baixos, sense dir-nos res. Si ella entrava al bar d'en Joe Bell, jo en sortia.
Castellà	Decidí que era una «vulgar exhibicionista», una «pérdida de tiempo», una «farsante»: alguien Ø con quien jamás volvería a hablar. Y no lo hice. Durante bastante tiempo. Bajábamos la vista cuando nos cruzábamos por la escalera. Si ella entraba en el bar de Joe Bell, yo me iba.

Fig. 17: Taula d'anàlisi qualitativa de la fraseologia del corpus literari 7. Exemple de l'aplicació de la tècnica Zero→UF.

Per acabar, en aquest exemple, no hi ha cap UF en el TO ni en la traducció al castellà. En canvi, en la traducció al català (*en resum*), s'ha aplicat la tècnica Zero→UF per a introduir una UF en el TM, probablement per a compensar la falta d'UF en altres parts de l'obra i per a augmentar així el seu valor estilístic.

4.2. La fraseologia al corpus audiovisual

4.2.1. Anàlisi quantitativa

En les obres cinematogràfiques, així com en les literàries, hem dut a terme una anàlisi quantitativa a partir dels resultats que hem extret de la base de dades de les tècniques que s'han aplicat tant en la traducció al català com al castellà. Un dels objectius d'aquesta anàlisi és el d'esbrinar quina ha estat la tècnica predominant en la traducció de les UF i quines han sigut les tècniques utilitzades amb més freqüència per a comprovar si s'ha mantingut la riquesa estilística que aporta la fraseologia als textos.

En total, hem extret 341 exemples de la utilització de tècniques de traducció aplicades a les UF en la traducció al català i 345 en la versió al castellà, és a dir, 686 tècniques en total. En les següents taules, mostrarem la quantitat de tècniques de traducció utilitzades al llarg de les pel·lícules en les dues combinacions lingüístiques:

CATALÀ	
Tècnica	Número d'exemples
UF→UF	198
UF→No UF	60
UF→Recurs retòric relacionat	2
UF→Zero	35
UF→UFO	0
No UF→UF	41
Zero→UF	5
TOTAL	341

Fig. 18: Taula d'anàlisi quantitativa de les tècniques de traducció de les UF aplicades en el corpus audiovisual al català.

CASTELLÀ	
Tècnica	Número d'exemples
UF→UF	193
UF→No UF	59
UF→Recurs retòric relacionat	0
UF→Zero	41
UF→UFO	2
No UF→UF	45
Zero→UF	5
TOTAL	345

Fig. 19: Taula d'anàlisi quantitativa de les tècniques de traducció de les UF aplicades en el corpus audiovisual al castellà.

Una vegada comprovats els resultats finals de les tècniques de traducció aplicades al corpus audiovisual, també hem creat dos gràfics on podem observar més visualment els percentatges obtinguts d'acord amb els resultats de les taules anteriors:

■ UF→UF   ■ UF→No UF   ■ UF→Recurs retòric relacionat   ■ UF→Zero   ■ No UF→UF   ■ Zero→UF

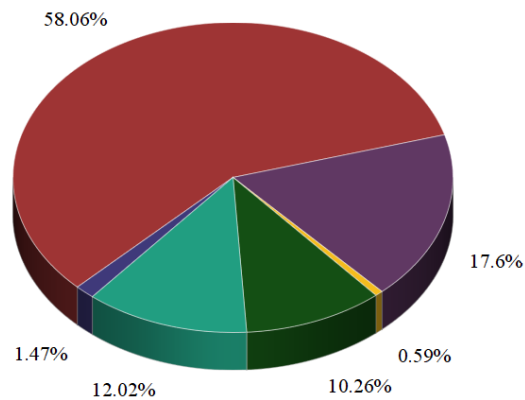

Fig. 20: Gràfic dels percentatges de les tècniques aplicades a la traducció audiovisual en català.

■ UF→UF   ■ UF→No UF   ■ UF→Zero   ■ UF→UFO   ■ No UF→UF   ■ Zero→UF

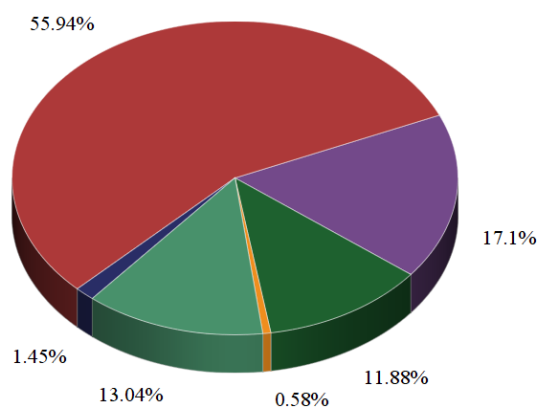

Fig. 21: Gràfic dels percentatges de les tècniques aplicades a la traducció audiovisual en castellà.

Després d'observar els resultats finals en les taules i els gràfics anteriors, podem afirmar que la tècnica predominant en ambdues traduccions és la de l'equivalent (UF→UF), la qual cosa significa que, sempre que ha sigut possible, s'ha intentat reproduir la UFO amb una UF equivalent en la llengua meta. D'aquesta manera, es pretén mantenir la riquesa estilística de l'obra original en ambdues traduccions. Quan aquesta opció no ha estat possible, segurament a causa de les convencions o les restriccions que condicionen la traducció audiovisual per al doblatge, s'ha utilitzat la tècnica de la paràfrasi (UF→No UF). No obstant això, per a compensar la carència d'UF quan s'utilitza aquesta tècnica, s'aplica en altres fragments de l'obra alguna de les tècniques de la compensació (No UF→UF / Zero→UF).

Tot seguit, igual que hem fet en l'anàlisi quantitativa del corpus literari, hem creat un gràfic on s'exposa la comparació percentual de l'aplicació de les tècniques de traducció entre el català i el castellà:

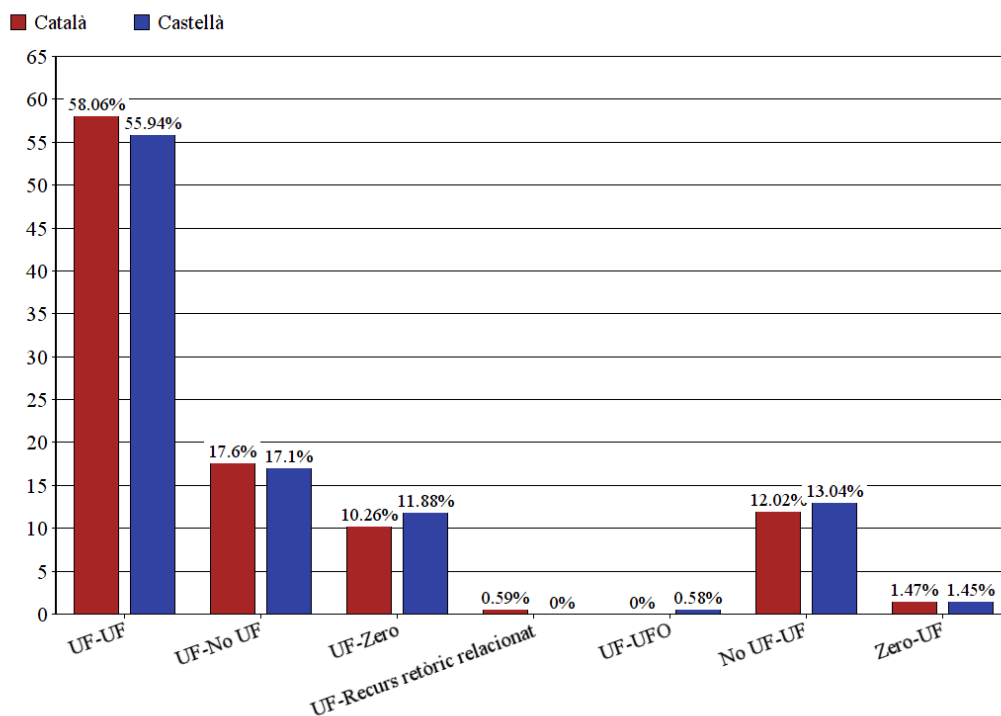

Fig. 22: Gràfic de la comparació entre les tècniques de traducció emprades segons la llengua d'arribada.

De la mateixa manera que ocorria en l'anàlisi de les obres literàries, aquest gràfic també ens mostra que la diferència de les tècniques aplicades entre les dues llengües d'arribada és mínima. Així i tot, podem dir que la traducció que més ha mantingut la riquesa estilística és la del català, ja que, si calculem la quantitat de vegades que s'ha emprat alguna de les tècniques de la compensació (No UF→UF o Zero→UF) i la de l'equivalent (UF→UF), el resultat és de

71,55 %, mentre que en la traducció al castellà és de 70,43 %. Com podem comprovar, a penes hi ha diferència entre una traducció i l'altra.

4.2.2. Anàlisi qualitativa

En aquest apartat, realitzarem l'anàlisi qualitativa del nostre corpus audiovisual, on mostrarem i comentarem un exemple de cada tècnica de traducció aplicada als problemes que han plantejat les UF en les versions doblades al català i al castellà de *Breakfast at Tiffany's*.

TÈCNICA UF→UF

UFO	As soon as
Minut	00.12.32
Context	Paul es muda a un pis nou, però s'adona que no li han aplegat les claus de la porta principal, de manera que crida al pis de Holly, sense conèixer-la de res, perquè li òbriga. Aquesta, una vegada li ha obert, el convida a passar a sa casa mentre es canvia perquè té una mica de pressa. Quan ja està ben vestida, s'acomiada de Paul, el qual la convida a trucar-li si necessita qualsevol cosa.
Tècnica	1. UF→UF 2. UF→UF
VO	HOLLY: Bag. PAUL: Call me anytime. I'm just upstairs, or I will be <u>as soon as</u> I get moved in. HOLLY: Bye, cat.
Català	HOLLY: La bossa. PAUL: Truca'm quan vulguis. Soc al pis de dalt. O hi seré <u>de seguida</u> que m'hi traslladi. HOLLY: Adeu, gat.
Castellà	HOLLY: ¿Nos vamos? PAUL: Llámeme cuando quiera. Vivo arriba solo. Es decir, <u>tan pronto como pueda instalarme</u> . HOLLY: Adiós, gato.

Fig. 23: Taula d'anàlisi qualitativa de la fraseologia del corpus audiovisual 1. Exemple de l'aplicació de la tècnica UF→UF.

En aquest exemple disposem de tres UF: *as soon as* (UFO), *de seguida* (català) i *tan pronto como* (castellà). Tant en la traducció al català com al castellà, els traductors s'han decantat per la tècnica de l'equivalent (UF-UF) per a evitar perdre la riquesa estilística de l'obra i intentar ser tan fidels a la versió original com siga possible. Les tres UF es fan servir per a referir-se a una acció que aplegarà a la seua fi en poc de temps.

TÈCNICA UF→NO UF

UFO	Take it easy
Minut	00.44.57
Context	L'amant de Paul aplega a sa casa i l'avisava de què hi ha un home a la porta de l'edifici observant qui entra i ix en tot moment. Està espantada perquè pensa que el seu marit sospita de la seua relació amb Paul i que ha contractat un detectiu privat per a seguir-la. Paul decideix investigar qui és aquest home.
Tècnica	1. UF→NO UF 2. UF→NO UF
VO	PAUL: Okay, I'll take care of this. AMANT: No. No, don't. Please. If that's what it is, you'll only make everything worse. PAUL: I'll be careful. You wait here. AMANT: Darling, please don't. I don't think you should. PAUL: Now <u>take it easy</u> . I just want to find out what this is about.
Català	PAUL: D'acord, ja me n'ocupo jo. AMANT: No. No, no. Si us plau. Si és això, només empitjoraràs les coses. PAUL: Ja vigilaré. Tu espera'm aquí. AMANT: Si us plau, Paul, no. No em sembla bé. PAUL: <u>Estigues tranquil·la</u> . Només vull saber què passa i prou.
Castellà	PAUL: Está bien, me ocuparé de él. AMANT: No, no lo hagas, por favor. Si se trata de lo que te he dicho, solo conseguirás emperorar las cosas. PAUL: Actuaré con tacto. Espérame aquí. AMANT: Paul, no lo hagas, te lo ruego. Sería mejor dejarlo así. PAUL: <u>Tranquilízate</u> . Solo quiero averiguar de qué se trata.

Fig. 24: Taula d'anàlisi qualitativa de la fraseologia del corpus audiovisual 2. Exemple de l'aplicació de la tècnica UF→No UF.

En aquest exemple, podem comprovar que la UFO és una expressió d'ús freqüent en anglés (*take it easy*), que significa «prendre's les coses amb calma» o, com s'ha traduït en català i en castellà, «estar tranquil». Vist això, afirmem que la tècnica utilitzada en les dues llengües meta és la paràfrasi (UF→No UF), perquè ambdós traductors han reproduït el significat de la UFO sense introduir una UF en el TM. Aquesta elecció dels traductors es podria deure a una economia lingüística per ajustar el text a la isocronia o durada de les intervencions dels personatges en pantalla.

TÈCNICA UF→RECURS RETÒRIC

UFO	A lot of
Minut	00.19.37
Context	Holly es cola en casa de Paul perquè hi ha un home borratxo esperant-la a sa casa i vol fugir d'ell. Aquest es desperta espantat per la seua presència i, una vegada es relaxa, mantenen una conversació. Holly li conta coses de la seua vida passada i del seu germà Fred, i Paul de la seua professió com a escriptor.
Tècnica	1. UF→Recurs retòric 2. UF→No UF
VO	PAUL: I'm a writer. HOLLY: The only writer I've ever been out with is Benny Shacklett. He's written <u>an awful lot of</u> television stuff, but quel rat. Tell me, are you a real writer? I mean, does anybody buy what you write or publish it or anything? PAUL: They bought what's in that box.
Català	PAUL: Soc escriptor. HOLLY: Jo només he sortit amb un escriptor, amb Benny Shacklett. Ha escrit <u>un món de</u> guions de televisió, però quel rat. Tu ets escriptor de debò? Vull dir, si algú t'ho compra el que escrius. Algú t'ho publica? PAUL: Em van comprar el que hi ha allà.
Castellà	PAUL: Soy escritor. ¿Conforme? HOLLY: Con el único escritor con quien he salido es Benny Shacklett. Ha escrito <u>muchas</u> cosas para la televisión, pero qué lata. Dígame, ¿es usted un verdadero escritor? Quiero decir, si hay quien compra lo que usted escribe o le publican algo. PAUL: Compraron lo que hay en esa caja.

Fig. 25: Taula d'anàlisi qualitativa de la fraseologia del corpus audiovisual 3. Exemple de l'aplicació de la tècnica UF→Recurs retòric.

En aquest exemple, la UF *a lot of* s'ha traduït en castellà per una altra expressió (*muchas*) que no constitueix una UF en LM, mentre que en català s'ha traduït per una hipèrbole (*un món*), un recurs retòric que aporta més riquesa expressiva i que té el mateix efecte intensificador que l'adverbi *awful* que s'afig a la forma canònica de la UFO *a lot of* en el TO. En anglés i en castellà, fa referència a una quantitat elevada de «coses» que ha escrit un antic amant de Holly. Pel que fa a la versió en català, té el mateix significat, però amb un matís d'exageració aportat per la metàfora que s'hi introdueix.

TÈCNICA UF→ZERO

UFO	Of course
Minut	01.06.43
Context	Paul va a casa de Holly per a fer les paus respecte a una discussió que havien tingut el dia anterior. Quan aplega, veu en terra un periòdic amb la notícia de què Rusty, l'home amb qui volia casar-se Holly, s'havia casat amb Mag Wildwood. Quan Holly li obri la porta, Paul li pregunta per la notícia i aquesta li respon que estava equivocada respecte a Rusty.
Tècnica	1.UF→ZERO 2.UF→ZERO
VO	PAUL: Have you seen the paper? HOLLY: Rusty, you mean? Yes, I know all about it. Certainly had him pegged wrong, didn't I? I thought he was just a rat, but he was a super rat all along. A super rat in rat's clothing. You don't even know the best part. Not only was he a rat, or a super-rat, rather, he was also broke. Broke. I mean, but not a farthing. His family has money, <u>of course</u> , but he personally is broke.
Català	PAUL: Has vist el diari? HOLLY: Pel Rusty ho dius? N'estic al corrent. L'havia classificat malament, oi? Em pensava que era un cuc i prou, però era un súper cuc. Un súper cuc vestit de cuc. I encara no saps el més bo. A part de ser un cuc o un súper cuc, també està pelat. Pelat? Més i tot. No té ni cinc. La seva família té diners, Ø però ell personalment està arruïnat.
Castellà	PAUL: ¿Ha visto el periódico? HOLLY: ¿Se refiere a lo de Rusty? Sí, ya estoy enterada. Me había equivocado. Creía que solo era un canalla cuando en realidad era un súper canalla disfrazado de inocente. Pero usted no sabe lo mejor. No tan solo era un canalla, es decir, un súper canalla, sino que además estaba arruinado. Quiero decir, que no tiene ni un centavo. Su familia tiene dinero, Ø pero él personalmente está arruinado.

Fig. 26: Taula d'anàlisi qualitativa de la fraseologia del corpus audiovisual 4. Exemple de l'aplicació de la tècnica UF→Zero.

Ací, els traductors han elegit ometre la UFO (*of course*) en les traduccions al català i al castellà. Això es deu probablement al fet que, en el moment de dur a terme l'ajust, hi havia algun problema amb la sincronia. Quan ocorre això, s'ha de valorar quin element de l'oració és més prescindible per a poder-lo suprimir i ajustar els diàlegs dels personatges com cal. Així mateix, el significat de *of course* segons el diccionari de Cambridge és «used to show that what you are saying is obvious or already known», és a dir, s'utilitza per a recalcar que una cosa és evident.

TÈCNICA UF→UFO EN LM

UFO	Get one's wires crossed
Minut	00.33.38
Context	Holly celebra una festa a sa casa on, al cap d'unes hores, acudeix Mag Wildwood, una coneguda seua. S'apropa a parlar amb ella perquè ha vingut acompanyada de Rusty Trawler, un home ric de qui pot traure molt de profit.
Tècnica	1. UF→UF 2. UF→UFO EN LM
VO	HOLLY: Mag, darling, what are you doing here? MAG: Honey, I was upstairs working with Yunioshi. Easter stuff for the Bazaar. Then these two nice boys came to pick me up. It was a mistake, of course. <u>My wires got crossed</u> somewhere. They were both very sweet about it.
Català	HOLLY: Mag, reina, què hi fas aquí? MAG: Hola, maca! Era dalt treballant amb en Yunioshi. Unes fotos de Pasqua per al Bazaar. I aquests dos nois tan agradables m'han vingut a buscar. Un error, és clar. M'he <u>fet un embolic</u> en algun moment. Però tots dos han estat d'allò més cavallerosos.
Castellà	HOLLY: Mag, querida, cuánto tiempo sin verte. MAG: Holly, estaba arriba trabajando con Yunioshi. Fotos de Pascua para el Bazaar. Cuando de pronto vinieron estos dos chicos tan guapos a recogerme. Fue una <u>gran confusión</u> , por supuesto. <u>Se cruzaron las líneas</u> . Pero los dos han sido tan amables conmigo.

Fig. 27: Taula d'anàlisi qualitativa de la fraseologia del corpus audiovisual 5. Exemple de l'aplicació de la tècnica UF→UFO en LM.

L'expressió *to get one's wires crossed*, segons el diccionari Merriam-Webster, significa «to fail to understand each other: to be confused because each person has a different idea about

what is happening or being said», és a dir, haver-hi una confusió entre dues persones per alguna qüestió en particular. En la traducció al català han trobat una bona solució en traduir la UFO per *fer-se un embolic*, ja que, a més de ser una UF, també comparteix el significat de l'original. D'altra banda, en la traducció al castellà (*cruzarse las líneas*) s'ha aplicat la tècnica del calc (UF→UFO), cosa que pot causar confusió en l'espectador, ja que la traducció no té un significat genuí en la llengua d'arribada. L'equivalent més adient en castellà, si pretenem que la traducció constituïska una UF, podria ser «hacerse un lío».

TÈCNICA NO UF→UF

UFO	Unkown (No UF)
Minut	01.42.55
Context	Han detingut a Holly per estar relacionada amb un narcotraficant de la presó a qui visitava totes les setmanes. Anava a veure'l perquè li pagaven 100€/visita per fer-ho, però no sabia que així estava col·laborant indirectament amb el tràfic de drogues. Paul truca a OJ Berman perquè l'ajude a traure a Holly de la presó pagant-li la fiança.
Tècnica	1. NO UF→UF 2. NO UF→NO UF
VO	BERMAN: You're calling about the kid, huh? Everything's under control. Just relax. I spoke to my lawyer in New York. I told him to take care of everything, send me the bill, but to keep my name anonymous. PAUL: What? BERMAN: <u>Unknown</u> . I don't want any part of it.
Català	BERMAN: Truques per la petita, oi? Està tot controlat. Tu tranquil. Li he dit al meu advocat de Nova York que s'ocupi de tot, que m'envii la factura i que mantingui el meu nom en l'anonimat. PAUL: Què? BERMAN: <u>En secret</u> . No vull que m'hi relacionin.
Castellà	BERMAN: Todo está arreglado, no se preocupe. Hablé con mi abogado en Nueva York. Le dije que se cuidara de todo, que me mandara la minuta y que no divulgara mi nombre. PAUL: ¿Qué? BERMAN: <u>Que no divulgara mi nombre</u> .

Fig. 28: Taula d'anàlisi qualitativa de la fraseologia del corpus audiovisual 6. Exemple de l'aplicació de la tècnica No UF→UF.

En aquest exemple, s'ha utilitzat la tècnica de la compensació (No UF→UF) en català. En castellà, en canvi, s'ha mantingut la mateixa estructura que en la versió original. La locució

adverbial *en secret* significa no fer pública alguna cosa. Segurament, s'ha utilitzat aquesta tècnica per a compensar la carència d'UF en altres fragments de la pel·lícula, ja que, en moltes ocasions, no és possible utilitzar la tècnica de l'equivalent per les restriccions a les quals es veu sotmés el doblatge.

TÈCNICA ZERO→UF

UFO	Ø
Minut	01.34.32
Context	Holly convida a Paul a sa casa per a acomiadar-se, perquè al dia següent se'n va al Brasil i fa mesos que no saben res l'un de l'altre.
Tècnica	1. ZERO→ZERO 2. ZERO→UF
VO	PAUL: You look fine. HOLLY: You think so? I'm fat as a pig, and I haven't had my hair done in months. But I'm happy, really happy. It probably shows. Ø You look très distingué yourself. PAUL: I got a job. I've been writing a little.
Català	PAUL: Fas bona cara. HOLLY: De debò? No, estic grassa i fa mesos que no vaig a la perruqueria. Però soc feliç. Molt feliç. Es deu notar. Ø A tu també et veig très distingué. PAUL: Tinc feina. Estic escrivint.
Castellà	PAUL: Tienes buen aspecto. HOLLY: ¿Tú crees? Estoy gorda como un cerdito y hace meses que no he ido a la peluquería. Pero soy feliz. Muy feliz. <u>En cambio</u> , tú tienes un aspecto muy distinguido. ¿Qué haces? PAUL: Tengo un empleo, y escribo algo.

Fig. 29: Taula d'anàlisi qualitativa de la fraseologia del corpus audiovisual 7. Exemple de l'aplicació de la tècnica Zero→UF.

Finalment, en aquest exemple, la tècnica utilitzada en la traducció al castellà és la de la compensació (Zero→UF), mentre que al català no s'ha utilitzat cap tècnica en concret. En la versió al castellà, el traductor s'ha decantat per ometre informació prescindible, com ara *It probably shows* i substituir-ho per una locució adverbial que, en aquest context, emfatitza la diferència entre l'aspecte de Holly i el de Paul. L'objectiu que persegueix aquesta tècnica és el de compensar la falta d'UF en altres fragments de l'obra per a conservar o augmentar la seua riquesa expressiva.

5. CONCLUSIONS

Després d'haver realitzat l'anàlisi de la fraseologia de la novel·la *Breakfast at Tiffany's* i la seua adaptació cinematogràfica, així com les seues respectives traduccions al català i al castellà, podem extraure les conclusions que exposarem a continuació:

La tècnica predominant en la resolució dels problemes que han plantejat les UF en la traducció dels dos corpus, ha sigut UF→UF, és a dir, la tècnica de l'equivalent fraseològic (tenint en compte que s'ha utilitzat en un 61,18 % dels casos en els dos corpus i les dues llengües d'arribada en total). Sovint els traductors utilitzen aquesta tècnica per a mantenir la riquesa estilística que aporta la fraseologia a l'obra. Tot seguit, la segona tècnica utilitzada amb més freqüència ha sigut la de la paràfrasi, és a dir, UF→No UF, que s'ha utilitzat en el 16,28 % dels casos en els dos corpus i les dues llengües d'arribada en total. Aquesta tècnica consisteix en la reexpressió o l'explicació d'una UF en una oració que reproduïska el mateix sentit. A més a més, l'elecció dels traductors d'aplicar aquesta tècnica pot estar motivada, en el cas de la traducció audiovisual, pels estàndards de qualitat que s'han de respectar en doblatge, com ara la sincronia labial, o bé per altres convencions, com ara la isocronia. Si fem una ullada a les dades de l'anàlisi quantitativa, podem comprovar que s'han emprat un total de 1.548 tècniques de traducció per a resoldre problemes plantejats per les UF. De tots aquests exemples, 947 corresponen a l'aplicació de la tècnica de l'equivalent i 252 a l'ús de la tècnica de la paràfrasi. A partir d'aquestes dades, podem afirmar que es compleix la segona hipòtesi que hem formulat: l'equivalent és la tècnica predominant en la traducció de les unitats fraseològiques dels nostres corpus i quan no és possible aplicar-la, els traductors recorren a l'explicació de la UFO mitjançant la tècnica de la paràfrasi.

En segon lloc, si partim també dels resultats de la nostra base de dades, observem que en la traducció del corpus literari s'ha fet servir més la tècnica de l'equivalent que en el corpus audiovisual, ja que en les novel·les s'ha aplicat la tècnica de l'equivalent un 64,5 % en total, i en les pel·lícules, un 57 %. Així mateix, també podem afirmar que les traduccions de l'obra literària són més riques estilísticament que les de l'obra audiovisual, tenint en compte que, en conjunt, s'han aplicat més tècniques de l'equivalent o compensatòries en el corpus literari (82,6 %) que en l'audiovisual (71 %). Com hem assenyalat en el paràgraf anterior, aquesta tendència podria estar motivada per les convencions que s'han de seguir en traducció audiovisual. D'aquesta manera, podríem dir que també es compleix, en certa manera, la nostra primera hipòtesi: les restriccions i les convencions de la traducció audiovisual per a doblatge

poden influir en l'elecció dels traductors a l'hora d'aplicar determinades tècniques, a diferència del que ocorre en la traducció literària, on el traductor té més llibertat en la presa de decisions.

Pel que fa a les decisions del traductor a l'hora d'aplicar una determinada tècnica de traducció en funció de la llengua d'arribada, podem manifestar clarament que la proximitat lingüística i cultural entre l'anglès, el català i el castellà, dona com a resultat que, en moltes ocasions, s'utilitza la mateixa tècnica de traducció en ambdues combinacions lingüístiques (EN>CA / EN>ES). En el corpus literari emprèn la mateixa tècnica de traducció en 616 UF (69,92 %), i en el corpus audiovisual en 452 (63,31 %). Aquestes dades correspondrien a un 61,1 % de la suma total dels dos corpus. En general, pel que fa a la variable de les llengües d'arribada, malgrat estar regides per les seues pròpies normes lingüístiques, no s'aprecien diferències significatives entre el castellà i el català, si bé l'ús de la tècnica de l'equivalent fraseològic (UF→UF) és lleugerament superior en les traduccions al castellà (30,88 % en els dos corpus en total) que en les traduccions catalanes (30,36 % en els dos corpus en total). Per tant, caldria fer més estudis, amb un corpus més ampli, per poder validar la hipòtesi que el castellà, en tant que és una llengua més normalitzada que el català, permet als traductors l'aplicació de la tècnica de l'equivalent fraseològic amb més facilitat.

En realitzar l'anàlisi contrastiva d'aquest treball, hem après que la decisió sobre les tècniques de traducció que s'han d'aplicar en determinats moments de l'obra és molt subjectiva i que depèn, sobretot, del criteri del traductor. Així mateix, en la traducció audiovisual per al doblatge s'han de seguir unes normes molt concretes, i està sotmesa a una sèrie de restriccions imposades per l'ajust, per la qual cosa hi ha ocasions en què s'ha de prendre la decisió d'ometre informació, o bé per a quadrar l'ajust o bé per a incloure alguna UF que augmente el valor estilístic de l'obra. En la traducció literària, d'altra banda, el traductor té més llibertat per a elegir una tècnica o una altra, cosa que es veu reflectida en els exemples recollits al nostre corpus.

Encara que aquesta ha estat la nostra contribució a l'estudi de la fraseologia, creguem que es deixa una porta oberta a futures investigacions. Aquest estudi es podria ampliar amb un corpus més extens per veure si se segueixen les mateixes tendències en el futur, de la mateixa manera que es podrien incloure més llengües d'arribada per comprovar si la LM pot ser un factor condicionant o no.

6. REFERÈNCIES

6.1. Obres analitzades

Capote, Truman. 1958. *Breakfast at Tiffany's*. EUA: Random House.

Capote, Truman. 1987. *Desayuno en Tiffany's*. Barcelona: Anagrama. Traducció al castellà d'Enrique Murillo.

Capote, Truman. 2005. *Esmorzar al Tiffany's*. Barcelona: Sàpiens. Traducció al català de Ramon Folch i Camarasa.

Edwards, Blake (Director) i George Axelrod (Guionista). 1961. *Breakfast at Tiffany's*. EUA: Paramount pictures.

Edwards, Blake (Director) i George Axelrod (Guionista). 1963. *Desayuno con diamantes*. EUA: Paramount pictures. Traducció al castellà d'autoria desconeguda.

Edwards, Blake (Director) i George Axelrod (Guionista). 2005. *Esmorzar amb diamants*. EUA: Paramount pictures. Traducció al català d'autoria desconeguda.

6.2. Referències bibliogràfiques i fonts lexicogràfiques

Acadèmia Valenciana de la Llengua. *Diccionari Normatiu Valencià*. [En línia. Disponible en: <<http://www.avl.gva.es/lexicval/>>. Última consulta: maig 2021].

Agost Canós, Rosa M. 1999. *Traducción y doblaje: voces, palabras e imágenes*. Barcelona: Ariel.

Cambridge University Press. *Cambridge Dictionary*. [En línia. Disponible en: <<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/>>. Última consulta: maig 2021].

Chaume Varela, Frederic. 2004. *Cine y traducción*. Madrid: Cátedra.

Chaume Varela, Frederic. 2012. *Audiovisual Translation: Dubbing*. Manchester: St. Jerome.

Datos.bne.es. El portal de datos bibliográficos de la Biblioteca Nacional de España. [En línia. Disponible en: <<https://datos.bne.es/inicio.html/>> . Última consulta: maig 2021].

Doblaje.com, El. 2000. La base de datos del doblaje en España. [En línia. Disponible en: <<http://eldoblaje.com/datos/AzResults.asp?ocupacion=Pelicula/>>. Última consulta: maig 2021].

Doblatge.com, El. La base de dades del doblatge en català. [En línia. Disponible en: <<http://eldoblatge.com/>>. Última consulta: maig 2021].

Enciclopèdia Catalana. *Gran diccionari de la llengua catalana*. En línia. [En línia. Disponible en: <<http://www.enciclopedia.cat/diccionaris/gran-diccionari-de-la-llengua-catalana/>>.

Última consulta: maig 2021].

Hurtado Albir, Amparo. 2001. *Traducción y Traductología: Introducción a la Traductología*. Madrid: Cátedra.

Marco Borillo, Josep M. 2002. *El fil d'Ariadna. Anàlisi estilística i traducció literària*. Vic: Eumo.

Merriam-Webster. 1828. [En línia. Disponible en: <<https://www.merriam-webster.com/>>. Última consulta: maig 2021].

Oltra Ripoll, Maria D. 2018. «La fraseologia com a tret estilístic en novel·les originals en anglés i les seues traduccions al català.» *CAPLLETRA. REVISTA INTERNACIONAL DE FILOLOGIA*. Núm. 65. pp. 95-124.

Oltra Ripoll, Maria D. 2016. *La traducció de la fraseologia en obres literàries contemporànies i les seues adaptacions cinematogràfiques (anglès-català/espanyol)*. Tesis doctoral. Castelló de la Plana: Universitat Jaume I.

Real Academia Española. 2014. Diccionario de la lengua española. [En línia. Disponible en: <<https://www.rae.es/>>. Última consulta: maig 2021].

Televisió de Catalunya. 1997. *Criteris Lingüístics sobre Traducció y Doblatge*. Barcelona: Edicions 62.

Salvador Liern, Vicent i Adolf Piquer Vidal. 2000. *El discurs prefabricat. Estudis de fraseologia teòrica i aplicada*. Col·lecció “Estudis Filològics”, 4. Castelló de la Plana: Servei de Comunicació i Publicacions de la Universitat Jaume I.

Van Lawick, Heike. 2019. *Problemes de traducció*. Utilitzat en TI0935 – Traducció C (Alemany) – A1 (Català) (I) (2019/2020). PDF. Aula Virtual. Universitat Jaume I.

WordReference. [En línia. Disponible en: <<http://www.wordreference.com/>>. Última consulta: maig 2021].

7. ANNEXOS

7.1. Índex de taules

Fig. 1: Taula resum de la proposta de classificació de problemes de traducció de Van Lawick (2019-2020).....	14
Fig. 2: Taula resum de la proposta de classificació de tècniques de traducció d'Hurtado (2001).	16
Fig. 3: Taula resum de la proposta de classificació de les tècniques de traducció de les UF d'Oltra (2016).	18
Fig. 4: Taula de la contextualització de l'obra literària i la seua adaptació cinematogràfica amb les seues corresponents traduccions.....	21
Fig. 5: Mostra dels camps d'anàlisi de la base de dades.....	23
Fig. 6: Taula d'anàlisi quantitativa de les tècniques de traducció de les UF aplicades en el corpus literari al català.	24
Fig. 7: Taula d'anàlisi quantitativa de les tècniques de traducció de les UF aplicades en el corpus literari al castellà.	24
Fig. 8: Gràfic dels percentatges de les tècniques aplicades a la traducció literària en català. .	25
Fig. 9: Gràfic dels percentatges de les tècniques aplicades a la traducció literària en castellà.	25
Fig. 10: Gràfic de la comparació entre les tècniques de traducció emprades segons la llengua d'arribada.	26
Fig. 11: Taula d'anàlisi qualitativa de la fraseologia del corpus literari 1. Exemple de l'aplicació de la tècnica UF→UF.	27
Fig. 12: Taula d'anàlisi qualitativa de la fraseologia del corpus literari 2. Exemple de l'aplicació de la tècnica UF-No UF.	28
Fig. 13: Taula d'anàlisi qualitativa de la fraseologia del corpus literari 3. Exemple de l'aplicació de la tècnica UF →Recurs retòric.	29
Fig. 14: Taula d'anàlisi qualitativa de la fraseologia del corpus literari 4. Exemple de l'aplicació de la tècnica UF→Zero.	30
Fig. 15: Taula d'anàlisi qualitativa de la fraseologia del corpus literari 5. Exemple de l'aplicació de la tècnica UF →UFO en LM.....	31
Fig. 16: Taula d'anàlisi qualitativa de la fraseologia del corpus literari 6. Exemple de l'aplicació de la tècnica No UF→UF.	32

Fig. 17: Taula d'anàlisi qualitativa de la fraseologia del corpus literari 7. Exemple de l'aplicació de la tècnica Zero→UF.	33
Fig. 18: Taula d'anàlisi quantitativa de les tècniques de traducció de les UF aplicades en el corpus audiovisual al català.	34
Fig. 19: Taula d'anàlisi quantitativa de les tècniques de traducció de les UF aplicades en el corpus audiovisual al castellà.	34
Fig. 20: Gràfic dels percentatges de les tècniques aplicades a la traducció audiovisual en català.	35
Fig. 21: Gràfic dels percentatges de les tècniques aplicades a la traducció audiovisual en castellà.....	35
Fig. 22: Gràfic de la comparació entre les tècniques de traducció emprades segons la llengua d'arribada.	36
Fig. 23: Taula d'anàlisi qualitativa de la fraseologia del corpus audiovisual 1. Exemple de l'aplicació de la tècnica UF→UF.	37
Fig. 24: Taula d'anàlisi qualitativa de la fraseologia del corpus audiovisual 2. Exemple de l'aplicació de la tècnica UF→No UF.....	38
Fig. 25: Taula d'anàlisi qualitativa de la fraseologia del corpus audiovisual 3. Exemple de l'aplicació de la tècnica UF→Recurs retòric.	39
Fig. 26: Taula d'anàlisi qualitativa de la fraseologia del corpus audiovisual 4. Exemple de l'aplicació de la tècnica UF→Zero.	40
Fig. 27: Taula d'anàlisi qualitativa de la fraseologia del corpus audiovisual 5. Exemple de l'aplicació de la tècnica UF→UFO en LM.....	41
Fig. 28: Taula d'anàlisi qualitativa de la fraseologia del corpus audiovisual 6. Exemple de l'aplicació de la tècnica No UF→UF.....	42
Fig. 29: Taula d'anàlisi qualitativa de la fraseologia del corpus audiovisual 7. Exemple de l'aplicació de la tècnica Zero→UF.	43